

MARIO ESCOBAR

Saint-Malo
könyvtárosa

MARIO ESCOBAR

Saint-Malo
könyvtárosa

KOSSUTH KIADÓ

A fordítás alapja
Mario Escobar: *La bibliotecaria de Saint-Malo*
First published by HarperCollins Español in 2020

Fordította
Mester Yvonne

Szerkesztette
Hollósi Nikolett

ISBN 978-963-544-665-0

Minden jog fenntartva

© Mario Escobar Golderos 2020
Cover design © Laura Klynstra
Original package design © Thomas Nelson 2021
Cover imagery © Trevillion and Shutterstock
© Kossuth Kiadó 2022
Hungarian translation © Mester Yvonne 2022

*Elisabethnek, aki Saint-Malo falai közt sétált,
és végigkísérte e regény születését.
Az olvasónak, aki egy zaragozai könyvkereskedő
cégnél elmesélte az életét, és ezzel ihletet adott
e könyv megírásához.*

„– Képes lenne meghalni egy szerelemért?
– Nem tudom, de úgy érzem, jelenleg nem.
– Na lássa. De ugye egy eszméért meg tudna halni, a vak is látja. Ami engemet illet, elegendő van azokból az emberekből, kik meghalnak egy eszméért. És nem hiszek a hősiességben, mert tudom, hogy az könnyű dolog, és rájöttem, hogy gyilkos. Engem csak egy dolog érdekel: élni és meghalni abban, amit szeretünk.”

ALBERT CAMUS: *A PESTIS**

„A legtöbb ember számára a háború a magány vége. Számomra ez a végtelen magány.”

ALBERT CAMUS (1913–1960)
francia író

„A háború első áldozata az igazság.”

HIRAM WARREN JOHNSON (1866–1945)
amerikai politikus

---

* Győry János fordítása (*A ford.*)

Bevezetés

A *SAINT-MALO KÖNYVTÁROSA* szerelemről, bosszúról, lelkiismeretről, büntudatról és múltról szól, mely fogva tart, és rányomja bélyegét az életünkre.

A könyv megírásának gondolata 2018 szeptemberében, saint-malói látogatásom során született meg. A város – habár javarészt újjáépítették – azonnal megragadott. Impozáns falai, hatalmas, fahéjszín homokos partszakaszai, mészkő támfalai és a kis félszigetet ostromló dagály – mintha a büszke óceán visszakövetelné a jussát – egyaránt lenyűgözött. Miközben az óvárost övező fal mentén sétálgattunk, egyszer csak így szóltam a feleségemhez, Elisabethhez: „Könyvet kell írnom erről a helyről”.

Korábbi történeteim a holokauszt borzalmas következményeiről szóltak; most pedig be akartam mutatni a hétköznapi ember szenvedését Franciaországban, a német megszállás idején. Egyben rá akartam világítani, miféle szörnyű üldöztetést jelentett mindez a könyvek és a kultúra számára.

Ott helyben, a *Château De La Duchesse Anne* előtt eszembe jutott egy olvasó megindító esete, melyet egy évvel korábban ismertem meg Zaragozában, Spanyolországban. A fiatal nő tömören elmesélte hihetetlen történetét – szerelemről,

fájdalomról és betegségről. A két alapgondolat összefonódott, majd megszületett belőle e valós tényeken alapuló regény.

Az 1940. június 22-ei francia kapitulációt követően a náci elfoglalták Saint-Malót, s megtették híres atlanti erődítményük egyik bástyájának, ahonnan a francia Bretagne-t tartották szemmel. A lakosok passzív ellenállást tanúsítottak a megszállókkal szemben – rettenthetetlen hősök és kalózok hosszú sora színezte múltjukat. A város élére helyezett parancsnok, Andreas von Aulock azonban könyörtelen férfi volt, és gyökerestül elfojtott mindennemű szembeszegülést. A német parancsnok a városi könyvtárak és könyvesboltok egy részét is felszámoltatta, így próbált megszabadulni a felforgató hatású írásoktól, a hírhedt Otto Abetz-féle lista nyomdokán.

A Saint-Malo könyvtárosa Jocelyn és Antoine Ferrec szerelemmel és irodalommal átítatott története. A tiszta szívnek még a legsötétebb pillanatokban is ragyognia kell.

Mario Escobar
Madrid, 2019. október

Előszó

Tisztelt Marcel Zola!

Az idő senkinek sem kegyelmez. Belénk kapaszkodik, és a hátunkra telepszik, mintha meg akarna alázni; megnehezíti, elbizonytalanítja és nehézkessé teszi lépteinket. Eleinte még szaladunk, lassanként azonban már alig tudunk kapaszkodó nélkül járni. Később pedig, amikor már az egészségünk és a szépségünk is elhagyott, az idő fokozatosan elragadja tőlünk mindazt, ami értékes és ami igazán fontos számunkra: a szereteteinket. Előbb a nagyszüleinket és a szüleinket, majd a barátainkat, s végül – ha sikerül kellőképpen megtréfálnunk az időt – a saját gyermekeinket is.

Kronoszt senki sem győzheti le. Itt nincsenek nyertesek. A fejlődésünkkel párhuzamosan apránként elveszítjük az életet, míg egy nap a halálunk mindentől megfoszt. Létezésünk a veszteség bizonyossága körül forog. Az öregedés nem az évek múlása, hanem mindannak a folyamatos pusztulása, amit szeretünk. Az írásaiban is ezt látom – az idő elkerülhetetlen múlását. Ezért rajongok az irodalomért. Mert Kronosznak nincs hatalma felette. Egyedül Platón, Arisztotelész, Seneca,

Balzac, Tolsztoj – és a többi író, akivel a világ megajándékozott bennünket – szavai képesek feltartóztatni a szörnyeteget, amely mindent bekebelez és porrá zúz.

Őszinte csodálója vagyok a könyveinek. Mindössze három dolog van, amit az életben imádok: szeretett férjem, Antoine, a szép Saint-Malo és a régi könyvtár, amelyet vezetek. A Désilles hotelt – amely otthont nyújt a könyvtárnak – 1628-ban építtette Jean Grave, Sieur de Launay és a felesége, Bernardine Sere, röviddel az esküvőjük után. Itt született André Désilles, Nancy hőse; most pedig Saint-Malo legcsodásabb és legrégebb könyveinek a hajléka. Most bizonyára azon töpreng, vajon miért is mesélem el Önnek mindezt. Ugyan ki vagyok én, vidéki könyvtáros, akinek ez az ódon városi könyvtár a királysága? Én is feltettem magamnak ugyanezt a kérdést. Talán, mert beleszerettem a regényébe, A járványba, amely egy város elpusztításának sodró erejű, mégis egyszerű leírása. Bizony, Zola Úr, megkönnyeztem a szereplők keserves sorsát és a főhősnő, Gabrielle borzalmas betegségét; most azonban a saját sorsomat és Franciaországát élem át.

Lehetséges, hogy nem hiszi majd el mindazt, amit most Ön elé tárok, vagy – ami még nagyobb szomorúsággal töltene el – nem is érdekli. Nem az a szándékom, hogy arra készítsem, írjon egy könyvet a szerelmi történetemről és a szörnyű német megszállásról Franciaországban. Inkább olyasféle vágy hajt, hogy egy nap, ha majd az emberek élete visszatér a rendes kerékvágásba, tudják meg, hogy csakis a szeretet menthet meg ben-

nünket a barbárságtól. Ha szeretjük a könyveket, az embereket és – még ha bolondnak vél is – az ellenségeinket. Kétségkívül a szeretet a legforradalmibb dolog a világon, ezért is sújtja oly sok üldöztetés és megaláztatás. Hippói Szent Ágoston szavai örökké a fülemben csengenek: „Szeress, és tégy, amit akarsz”.

A nyomorúságom és a boldogságom egyazon napon vette kezdetét. Nekünk, embereknek, nehezünkre esik elfogadnunk a csapásokat; mintha azok csak az idegeneket érhetnék, s bennünket messziről elkerülnének. Antoine és én aznap kötöttünk házasságot a gyönyörű saint-malói Saint-Vincent-székesegyházban, amikor a németek lerohanták Lengyelországot, és egy könyörtelen háborúba sodorták a világot. Ez a történet rólunk szól.

Jocelyn Ferrec

Első rész

EGY NYÁRI NAP

1. FEJEZET

Nászút

SAINT-MALO, 1939. SZEPTEMBER 1.

JÓ BARÁTUNK, DENIS VILLENEUVE, a leghíresebb bretagne-i könyvkereskedő kísért az oltárhoz. Antoine és én az ő könyvesboltjában ismerkedtünk meg, két évvel korábban. Miközben én *A nyomorultak* egyik első kiadását lapozgattam, a hátam mögött álló, jóképű fiatalember megbotlott, mire egy teljes könyvhalom zúdult a kopott fapadlóra, akár a vízözön. Először elmosolyodtam, aztán szorult helyzete láttán lehajoltam, hogy segítsék neki. Az ifjú felnézett, pár centiméter választott el minket egymástól, s a tekintetünk találkozott. Világító kék szeme a türkiz tenger hullámaint idézte, melyek napos időben a városi partokat mossák. Alig néhány hónapja voltam Saint-Malóban; korábban egy bordeaux-i, apácák vezette iskolában tanultam, majd Rennesben végeztem bölcsészkaron. Majd egy évtizede nem jártam a városban – miután a szüleim egy autóbalesetben életüket veszítették, semmi sem kötött Saint-Malóhoz. Azonban az egyik rennes-i professzorom a tudomásomra hozta, hogy

megüresedett itt a könyvtárossegédi állás, amire – nem túl bizakodón – jelentkeztem is.

Miközben a katedrális hosszú folyosóján haladtam, szemem óhatatlanul is könnybe lábadt. Antoine családja töltötte ki az első sorokat, nekem pedig immár senkim sem volt a kerek világon. A szeretett férfi arcának láttán azonban egyszerűen ellillant a szomorúságom. Göndör, sötétvörös fürtjei a homlokába lógtak; lány vonásai voltak, s vékony ajka, ugyanakkor széles, részegítő mosolya.

A pompás kápolna ellenére a szertartás egyszerű volt és visszafogott. A püspök nem húzta el a dolgot, gyorsan összeadott minket. Péntek délután volt; két órán belül indult a vonatunk Párizsba, és ha nem érjük el, lemaradunk a hálókosziról, másnap pedig a szobáról a Ritz Hotelben. Könyvtárosi fizetésem nem volt túl magas, és a vőlegényemé sem, aki őrmester volt a rendőrségen.

A kapu felé haladva igyekeztem üdvözölni a meghívottakat, Denis pedig elindult a kocsáért, hogy kivigyen az állomásra.

Sietősen szedtük a lépcsőfokokat, ám alighogy a járdára léptünk, a reggel óta viharral fenyegető sötét felhők olyan sűrű, vaskos esőfüggönyt eresztettek ránk, hogy bőrig áztunk, még mielőtt a lehajtható tetejű kocsához értünk volna. Barátunk gyorsan felhúzta a tetőt, beszállt az öreg Renault-ba, majd a kövezett utcákon zötykölődve elhagytuk a fallal körülvett várost és a kikötőt, majd, amilyen sebesen csak tudtunk, az állomásra hajtottunk.

Denis megállt a bejárat előtt, és kivette a bőröndöket a csomagtartóból. Antoine belém karolt, hogy segítsen kike-

rülni a hatalmas tócsákat a kockaköves burkolaton. Úgy léptük át az állomás küszöbét, akárha a nászágyra nyílna. Úgy futottunk a vágány felé, mint a gyerekek. A vonat már pöfögött és eregette a gőzt, miközben az utasok hosszasan búcsúzkodtak; mintha attól tartottak volna, hogy sosem térhetnek vissza többé. A nyár után Saint-Malo kissé elmagányosodott és elszomorodott. A strandokat élvező és az erődített városban gyönyörködő nyaralók ezrei évről évre elillantak az ősz beköszöntével.

– Hű, de irigyellek benneteket! Párizs Európa leggyönyörűbb városa!

– Ne túlozz, Denis; tudod, hogy nem azért megyünk, hogy a Szajna-parton és a Champs-Élysées-n sétálgassunk vagy hogy meglátogassuk a csodálatos Notre-Dame-ot – felelte nevetve Antoine.

– A Champs-Élysées a görög világ erényes lelkeinek fenntartott hely – mondta Denis, miután segített beemelni a bőröndjeinket a vagonba. Mindig efféle művelt megjegyzéseket tett; mintha az élet és az irodalom oly elválaszthatatlanok volnának, akár a horizonton találkozó óceán és égbolt.

– Gyere velünk – invitáltam.

– Ugyan, ez a nászutatok lesz. „A fény városa” még várhat – válaszolt mosolyogva.

Átöleltük barátunkat, s épp, amikor lelépett a vonatról, az lassan megindult. Megkapaszzkodtunk, és addig integettünk, míg aprócska foltta nem vált a láthatáron.

Amint a vonat elhagyta az állomást, ismét éreztük a vihar hideg, kövér esőcseppjeinek nyomát az arcunkon. Egymásra néztünk, akár akkor először a könyvesboltban, majd moso-

lyogva elindultunk a kupénk felé. Hálófülke volt, de mielőtt beléptünk volna, hogy ott töltsük az éjszakát, úgy véltük, talán jobb volna vacsorázni valamit, és koccintani. Egyetlen esküvő sem lehet teljes anélkül, hogy két habzó nedűvel teli pohár össze ne koccanna.

Helyet foglaltunk az egyetlen szabad asztalnál. Mellettünk egy korosabb katona elmosolyodott az esküvői ruhám láttán, ha mégoly diszkrét volt is, hogy akár csontszínű esti selyemruhának is elment volna.

– Jó estét – köszöntünk az idős katonának.

– Az élet megy tovább – felelte.

Antoine meglepetten és értetlenül összevonta a szemöldökét.

– Mire gondol?

– Nem hallották a híreket?

Leültünk az asztalhoz, de megfordultunk, mielőtt a pincér odaért volna, hogy meghallgassuk a tisztet.

– Nem. Alig egy órája házasodtunk össze, és rögtön az állomásra indultunk – magyaráztam, még mindig tudatlanságban leledzve.

– Németország megtámadta Lengyelországot, egy látszólagos határ menti összetűzés ürügyén. Ha a németek nem vonulnak vissza, Nagy-Britannia és hazánk hadat üzen, márpedig ez újabb konfliktushelyzetet idéz majd elő.

Olyannyira megrémültem, hogy Antoine átölelt és arcon csókolt.

– A köztársasági elnök és az angol miniszterelnök három napot adott Hitlernek, hogy vonja vissza a csapatait, de a vezér nem fog meghátrálni. Rövid idő alatt bekebelezte Ausztriát,

s elcsatolta a Szudéta-vidéket, Csehszlovákia egy részét... És nem áll meg.

– Jó, de mindannyian sokat tanultunk a nagy háborúból, és senki sem óhajt újabb konfliktust – jegyezte meg Antoine, mire a katona vállat vont.

– Maga nem harcolt abban a háborúban; valóságos mézszárlás folyt, és a végén győztünk ugyan, de igen magas árat fizettünk, egy egész generáció odaveszett. Most más a helyzet, és ez a háború még keményebb is lehet. Katona vagyok, de biztosíthatom, nincs még egy ember a földön, aki ennyire gyűlöli a harcot. Nagyon sajnálom a fiatalokat, mert a háborút rendre mi, öregek robbantjuk ki, mégis a fiatalok halnak bele.

A pincér odalépett az asztalunkhoz, ajánlott valamit vacsorára, és hozott egy üveg pezsgőt. A vészjós szavak letörték a jó kedvünket. Alig ment le pár falat a torkunkon, és koccintás nélkül ittuk a pezsgőt, hogy feloldjuk a félelmet, amely hirtelen kiszárította a torkunkat.

Egy órával később már a hálókocsiban voltunk, és némán levetkőztünk. Az ablakon át besütött a holdfény, és a vonat teljes sebességgel vágatott Párizs felé. Megcsókoltuk egymást, és Antoine lágy ölelése nyomán visszaköltözött belém a lélek.

– Téged is behívnak majd, nagy erőket mozgósítanak.

– Ne gondoljunk most erre. Az imént házasodtunk össze, épp Párizsba tartunk; most éljünk csak a mának – mondta Antoine, és igyekezett csókokba fojtani a rettegésem.

Akkor még nem tudtuk, milyen sötét évek várnak ránk. Az volt a legfurcsább, hogy minden ugyanolyannak tűnt,

mint néhány órával azelőtt. Kopogott az eső a vonat tetején; a kerekek ritmikusan zakatoltak a sínen, s az ablakon túl az erdők-mezők monoton váltakozása mögött mintha mindent felfalt volna a sötétség.

A vonat másnap reggel ért Párizsba. Sokáig aludtunk; reggelire ettünk egy kis gyümölcsöt, és az ablakon át csodáltuk a hatalmas erdőket, a bővizű folyókat, és a Párizshoz közelve egyre nagyobb kiterjedésű falvakat. Majd átszeltük a külvárosokat; a szürke, piszkos munkásnegyedeket; a kertes-virágos polgári házakat; míg aztán egyszer csak elénk tárult az *Emberi színjáték* grandiózus színtere. Ez volt a dolga, ezért is építették fel a szerelem szépséges városát.

Egy hordár segített elvinni a csomagunkat egy öreg, rozoga taxiig. Pár perc múlva pedig átléptük a híres Ritz Hotel küszöbét. Pompás kapuja palotát idézett; makulátlan fehér ponyvatető egészítette ki. Libériás, cilinderes portások fogadtak, s a kis boyok aranyozott kocsikon hozták-vitték a nemesek és a vidéki polgárok bőröndjeit, akik azért utaztak fel a fővárosba, hogy belevágjanak életük legnagyobb kalandjába.

Kék szőnyegeken sétáltunk, csillogó aranybojtos, felhőpuhaságú bársonyfűggönyök között. A recepciósnak egy kis szobát adott, a második emeleten. A boy kinyitotta az ajtót, Antoine pedig a karjaiba vett, és különös gonddal az ágyra helyezett.

– Nagyon szép – mondtam, miután kettesben maradtunk. – Gondolod, hogy megengedhetjük magunknak...?

– Nem, kedvesem, de csak egyszer házasodunk össze. Még élünk és egészségesek vagyunk, és most csak ez számít.

Szerelmeskedtünk, belevesztünk a hófehér ágyneműk tengerébe, majd lezuhanyoztunk és átöltöztünk. Még záróra előtt szeretted volna bejárni a párizsi könyveskioszkokat. A folyó menti könyvárusok a 16. század óta rendületlen őrizték a Szajnát. Ezek a kis könyvesbódék túléltek az egyházi cenzúrát, a vallási háborúkat, a francia forradalmat, Napóleon hatalmát és a nagy háborút.

A hűvös délutánon elsétáltunk a folyóhoz; némelyik faládát már lezárták, de így is sok könyvet sikerült megnézegetnünk, s vettünk is néhány François Villon-, Charles Perrault- és Georges Sand-művet. Ezután az egyik közeli terasz felé vettük az irányt; a nap is előbújít, s a kötetek lapozgatása közben a járókelőket figyeltük.

– Atya ég! Milyen jó állapotban vannak!

– Ezek mind halottak könyvei – mondta Antoine, hogy cukkoljon.

– A könyveknek nincs gazdája; szabadok, és csak egy kis ideig birtokolhatjuk őket. Nézd csak ezt! Az 1874-es dátum szerepel benne, meg egy női név. Most nálam van, de talán száz év múlva másvalaki újra elolvassa. Ahányszor csak kinyitják, életre kel; szereplői felébrednek álmukból, és újra cselekedni kezdenek.

– Folyton csak az *Emberi színjáték*, nem tudom, miért szereted ennyire Balzacot, amikor szélhámós volt, egy szókupec.

– Miért, a többi íróra ez talán nem igaz? – kérdeztem öszseráncolt homlokkal. Nem tetszett Antoine és az irodalomkritikusok osztályozása, akik egyeseket az első osztályba, míg másokat a másodosztályba sorolnak.

– Akkor most szélhámos vagy szókupec?

– Mindkettő egyszerre.

– Az élet is egy nagy szélhámosság, kedvesem. Megszületünk, örökkévalónak hisszük magunkat, aztán egyszer csak mindörökre eltűnünk...

Egyszeriben elborult a kedvem. Nem szerettem a halálról beszélni. Antoine-nak csak egy elvonatkoztatott gondolat volt, számomra azonban a halott szüleim fájdalmas emléke. Erős szorítást éreztem a mellkasomban; hetek óta köhögtem, és olykor légszomj gyötört.

– Jól vagy? – kérdezte Antoine, miután egyfolytában a torkomat köszörültem.

Átnyújtotta patyolatfehér zsebkendőjét, és én beleköhögtem. A vászon egy szempillantás alatt vörös foltos lett. Eltettem, még mielőtt meglátta volna; nem akartam, hogy aggódjon. Ekkor még inkább meggyőződtem róla, hogy a betegség és a halál születésünktől fogva a nyomunkban jár. Csak úgy menekülhetünk el, ha gyorsabban futunk. Számomra a könyvek jelentették az egyetlen egérutat, melyen keresztül sikerült érzéstelenítenem a lelkemet.

2. FEJEZET

A halál ölelése

SAINT-MALO, 1940. JANUÁR 1.

A TÉL mintha eltökélte volna, hogy mindenáron bekebelezi a várost. Betegségem ellenére minden áldott reggel felmentem a falhoz, és néztem, amint a hullámok az öreg köveket verdesik. Olyan volt, mintha az óceán hosszú évszázadok után még mindig nem akarna behódolni, és el akarná árasztani a gallok által alapított öreg halászfalu utcáit. Az orvos javallotta a gyakori légfürdőt a tiszta, hűvös levegőn, habár egyre gyengébbnek éreztem magam, és a köhögéstől sokszor elakadt a lélegzetem. Ezután elővettem Marie de France kis könyvét, a *Le Rossignolt*, és azt olvastam, miközben a fagyos északi szél és az óceán sós cseppjei fel nem frissítették az arcomat. Gyönyörű volt az a történet, mely szerint két lovas egyazon nőt szeretett. Egy csodaszép feleségről szól, aki-ben férje iránt kihunyt a szerelem tüze, és a szerelmeséről, aki egy ablakon át beszélget vele a meleg nyári éjszakákon. A saját állapotom csodás metaforáját láttam az elbeszélésben. A tetten ért feleség azt mondja a férjének, hogy a füle-

müle énekét hallgatja éjjelente a kertben. Ekkor a férj elfogatja a szerelme, és ketrecbe zárja. Felesége kérleli, hogy engedje szabadon, de a férfi megöli vetélytársát, és holttestét a nő elé veti, akinek ruhája véres lesz. Az én orromból és számból is vörös vér folyt a tuberkulózis miatt.

Az óceán robaja kiszakított az olvasásból. Begomboltam a kabátomat, és a könyvecskével a zsebemben a könyvtár felé indultam. A lakásunk pár száz méterre volt az Hôtel Désilles-től. Kinyitottam az ajtót. Tudtam, hogy abban az időben igen kevesen látogatnak el hozzánk; mégis inkább a könyvek társaságát választottam a lakás magányánál.

Felakasztottam a kabátomat a fafogásra. Égett a lámpa, s Céline Beauvoir asszony már az asztalánál ült. Egy éve nyugdíjba ment, s rám testálta a könyvtár vezetését; mégis minden reggel bejárt, hogy segítsen kartonozni, vagy javítani a rossz állapotban lévő könyveket.

– Hogy kerül ide ebben a zord időben? Vigyáznia kell magára; az egészség a legdrágább kincsünk.

– Hát én éppen ebben szenvedek hiányt – feleltem, és alig volt bennem szusz, amikor leültem az asztalomhoz.

– De legalább fiatal még; biztos vagyok benne, hogy nem bánik el magával a betegség. Legyen hite.

– Gyakran eltöprengek rajta, mi is az a hit – feleltem, miközben feltettem a szemüvegem, hogy ellenőrizzem, milyen könyvekkel tartoznak az olvasók. Tudtam, hogy Céline nagyon vallásos asszony, amit nem értettem. Mindig is úgy éreztem, hogy a hit nem egyeztethető össze a könyvekkel.

– Az ön családja nem volt keresztény? – szegezte nekem a kérdést, olyan egyenesen, hogy le kellett sütnöm a szemem, nehogy észlelje a zavaromat.

– De igen, nagy múltú hugenotta családfával rendelkezem. Kislány korom óta templomba jártam, de a szüleim halála után nem gyakoroltam a hitemet. A nénikém egy apácák vezette iskolába küldött, a szigorúságuk pedig meggyőzött róla, hogy az igazság a könyvekben keresendő.

Az idős hölgy elmosolyodott. Úgy tűnt, mindig megleli a maga belső békéjét.

– A könyvek segítenek megfogalmazni a kérdéseinket, amelyekre azonban ritkán adnak válaszokat, drága barát-nőm.

A könyvekbe mélyedtem. Most, hogy Antoine-t bármelyik percben behívhatták, hogy romlott az állapotom, s hogy a háború rányomta bélyegét az életünkre, nem akartam a halálra gondolni, sem arra, amit az jelenthet.

Megszólalt a csengő, és egy fiatal, alig tizenhárom éves forma fiúcska lépett az épületbe. A könyvtár falain kívül süvítő hideg szél ellenére az iskolás fiúk rövidnadrágját viselte.

– Ferrec asszony, Denis, a könyvkereskedő küldött.

Rámosolyogtam a fiúra, aki nyugtalan pillantást vetett rám.

– Hallgatlak.

– A könyvkereskedő úr, tudja...

– Igen, tudom, ki ő...

– Azt mondta, hogy a könyvtárak az egyszerű emberek könyvesboltjai. Szeretek rajzolni, és állítólag van itt néhány festészeti kézikönyv.

A polcokra mutattam. A laikus számára a könyvtár afféle kifürkészhetetlen labirintusnak tűnhetett, valójában azonban körkörösén voltak elrendezve a könyvek. Középen foglaltak helyet a legöregebb példányok, a legértékesebbeket pedig lakat alatt őriztük.

– Köszönöm – felelte.

– Miután kiválasztottál egy-két könyvet, meg kell adnod az adataidat, hogy készíthessek neked egy olvasójegyet.

A fiú tétova léptekkel járkált a könyvtárépületben; megállt a polcok előtt, és tátva maradt a szája, amint az első könyvet kinyitotta. A nagy kötetrel odament az egyik olvasóasztalhoz, majd egész délelőtt csodálattal nézegette.

Céline odalépett az asztalomhoz, és mosolyogva így szólt:

– Remélem, nem orrolt meg rám; nem akartam megbántani. Csak bátorítani szeretném; sokszor egyedül a remény ment meg minket az örülettől. Az élet tele van keserűséggel, és higgye el, ennél jobb kapaszkodót még nem találtam.

– Köszönöm, Céline, és nem orroltam meg önre. Csak ha erről a témáról esik szó, mindig szegény szüleimre gondolkok. Elindultak egy útra, és sosem tértek vissza. Ha egy szeretünk útra kel, megmarad bennünk az érzés, hogy bármelyik pillanatban beléphet az ajtón.

– Az árvaság az egyik legnehezebben feldolgozható érzés; különösen, ha az ember még a szülei világegyetemének függvényében létezik. A haláltól inkább rettegünk, semmint szomorkodunk miatta. Bizonytalansággal tölt el, abban a tudatban, hogy a múlt valójában nem létezik, hanem csak egy olyan mese, amivel önmagunkat nyugtatgatjuk.

– Félek – mondtam ki végül, és sírva fakadtam.

– Mind meghalunk, senki sem menekülhet – jegyezte meg Céline, s hideg kezét a vállamra tette.

– Könnyű erről beszélni, ha az ember nem haldoklik éppen. Van róla fogalma, milyen érzés...? Estéről estére úgy hunyom le a szemem, hogy nem biztos, hogy kinyitom többé. A halál a vég; utána már nem érzek semmit, nem élvezhetem az óceánt, a sűrke felhőket vagy ezt a könyvekkel teli helyiséget.

– Igaza van, én nem gondolok rá. Azt hiszem, alapjában mind kerüljük a halál gondolatát. Megijedünk tőle. Ugyanakkor az öregedés is a halál egy formája: a lassú, fokozatos halálé; s végül hagyjuk, hogy a lelkünk elhagyja gyöngé, beteg testünket.

– Én még nem készültem fel rá – mondtam könnyekbe fojtott hanggal. – Csak az Antoine iránt érzett szerelem meg ezek a könyvek tartanak életben. Minden délután az ablakfülkében teázgatunk és együtt olvasgatunk. Olykor felnéz a könyvből, kinyújtja a kezét, és megszorítja az enyémet – mintha meg akarna bizonyosodni róla, hogy még ott vagyok. Majd tovább olvasunk, mindenki a maga történetét, ám az ujjaink összefonódnak. Az én kezem fagyos, az övé forró; majd lemegy a nap, és egyedül kell szembenéznem az éjszakával.

– Kislányom, ne meneküljön a múltba, és a jövőtől se féljen; éljen a jelenben. Itt mindig világos van.

Odalopakodott a kisfiú; a fapadló sem árulta el a lépteit, mintha a könyv hozzásegítette volna, hogy lebegjen a föld felett. Tekintete tele volt étellel és jövővel; egy pillanatra

megirigyeltem, de aztán elmosolyodtam. Fiatalsága visszáröpített a jelenbe, és a kerek tovább forogtak.

– Ezt szeretném elvinni, és Pierre a nevem...

Rámosolyogtam, és kiállítottam az olvasójegyé. Gyorsan elrepült a délelött, ezért is jártam be dolgozni, ahelyett, hogy otthon ténferegtem volna, mint egy tehetetlen beteg.

Hazafelé megálltam egy pékség előtt, és a kirakatban sorakozó finomságok látványában gyönyörködtem. Vettem néhány süteményt, s még mielőtt a kapuhoz értem volna, kivettem egyet a zacskóból, és mohón befaltam. Egy röpke ideig jól éreztem magam az ízétől, majd nagy nehezen felvászorogtam a lépcsőn; alig kaptam levegőt. Arra számítottam, hogy Antoine-t odahaza találom, és leülhetünk olvasni. A könyvek könnyítették a rám nehezede lelki terhet, és megálljt parancsoltak a halál karjának; mintha vászonkötésű kartonborítójuk érintése engem is olyan sebezhetetlenné és halhatatlanná tett volna, amilyenek a lapjaikon létező szereplők.